

Особливості професійної підготовки старшокласників у підвищених професійних училищах Німеччини

Актуальність. Глобалізація соціально-економічних процесів, орієнтація України на входження до європейського освітнього простору зумовлюють доцільність вивчення зарубіжного досвіду у різних галузях суспільного життя, в тому числі, й у галузі професійної освіти. Аналіз досягнень і прорахунків інших країн дасть змогу оптимізувати процес професійної підготовки кваліфікованих фахівців в Україні. У цьому контексті значний інтерес становить досвід Німеччини, де професійна освіта має багатолітні традиції. Актуальність вивчення досвіду професійної підготовки фахівців у цій країні підтверджується тим, що вона займає лідерські позиції з розробки і впровадження міжнародних стандартів професійної освіти; успішно забезпечує підготовку висококваліфікованих спеціалістів як для власних потреб, так і для європейських підприємств.

Проблема професійної освіти Німеччини є предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників: Н. Абашкіної, І. Акімової, Г. Андрощука, Л. Бикасової, В. Кларіна, Р. Арнольда, У. Бека, Х. Беннера, В. Грайнерта, Г. Грунера, А. Кея, Г. Кершенштайнера, В. Лемперта, Є. Мунха, Н. Ничкало, Г. Патцольда, Х. Фюра, Р. Цедлера, О. Щербак, В. Штратенверта та інших.

Аналіз здійснюваного нами дослідження свідчить, що структура системи професійної освіти Німеччини є диференційованою, про це свідчить наявність великої кількості професійних освітніх закладів. Інтерес для нашого дослідження становлять *підвищені професійні училища (Berufsoberschule)*.

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей змісту й організації професійної підготовки учнів у підвищених професійних училищах Німеччини.

Підвищені професійні училища – це, як правило, училища із повним тижневим навантаженням (Vollzeitschule) і терміном навчання два роки. Такі училища функціонують переважно у таких федеральних землях: Баварія, Баден-Вюртемберг, Берлін, Бремен, Нижня Саксонія, Рейланд-Пфальц, Шлезвіг-Гольштейн.. У федеральній землі Баден-Вюртемберг підвищені професійні училища мають назву *технічні підвищені училища (Technische Oberschule)*.

Доцільно зауважити, що основним контингентом цих училищ є випускники дуальної системи освіти, котрі планують у майбутньому оволодівати вищою освітою. Необхідною умовою вступу до цього навчального закладу є: 1) закінчена середня освіта першого ступеня; 2) закінчена професійна освіта, що здобувалась щонайменше протягом двох років, або стаж роботи не менше п'яти років. Навчання у підвищених професійних училищах здійснюється за багатьма напрямками підготовки, однак основними є такі: “Економіка”, “Техніка”, “Сільське господарство”, “Соціальне забезпечення/Художнє конструювання”, “Харчування і домашнє господарство/Соціальний догляд і домашнє господарство” [2; 3; 4].

Перш ніж приступити до навчання у підвищеному професійному училищі, учням необхідно протягом року відвідувати підготовчі курси (Vorkurs) або підготовчий клас (Vorklasse). На навчання до підготовчих класів допускаються особи, котрі закінчили реальну школу або мають закінчену професійну освіту в професійних школах. Усім іншим необхідно скласти вступні тести з математики, німецької та англійської мови. Середня кількість одержаних балів має бути не нижче 4 (табл. 1). Кількість тижневого навантаження у підготовчих класах становить 36 годин.

На навчання до підготовчих курсів приймаються переважно особи, котрі мають закінчену середню освіту першого ступеня. Навчання відбувається щосуботи або протягом тижня у післяобідній час і здійснюється з таких предметів: “Німецька мова”, “Математика”, “Англійська мова”. Середня

кількість одержаних балів з кожного навчального предмета, яка дозволить учням продовжити навчання у підвищених професійних училищах має складати не менше 4-х балів. У іншому разі старшокласники не зможуть продовжити навчання далі.

Таблиця 1

**Шкала оцінювання успішності учнів
підвищених професійних училищ Німеччини***

	відмінно			добре			задовільно			достатньо			недостатньо			незадовільно
<i>бали</i>	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
<i>%</i>	100	>/ = 95	>/ = 90	>/ = 85	>/ = 80	>/ = 75	>/ = 70	>/ = 65	>/ = 60	>/ = 55	>/ = 50	>/ = 45	>/ = 35	>/ = 20	>/= 10	<10

На першому році навчання підвищеного професійного училища учні проходять випробувальний термін, що охоплює перше півріччя першого року навчання. Він вважається успішно складеним за умови, якщо:

1. Старшокласник одержав з усіх обов'язкових предметів не менше 5 балів.
2. У випадку, якщо учень одержав з одного обов'язкового навчального предмета від 1-го до 4-х балів, то в такому разі йому необхідно компенсувати цю оцінку за рахунок іншого обов'язкового предмета, з якого необхідно одержати не менше 10 балів або з двох обов'язкових предметів по 7 балів. Успішність з навчальних предметів "Спорт" і "Основи здоров'я" до уваги не береться.

Якщо учень не пройшов випробувального терміну, то він зобов'язаний залишити навчання у підвищеному професійному училищі. Поновитися на навчання неможливо.

Аналіз навчальних програм професійних підвищених училищ федеральної землі Баварія показав, що до числа обов'язкових предметів, де напрямом професійної підготовки є "Економіка", належать "Релігія/Етика", "Німецька мова", "Англійська мова", "Історія", "Соціологія", "Математика", "Технологія", "Вчення про економіку підприємств із статистикою", "Вчення

про народне господарство”, “Економічна інформатика”. Кількість тижневого навантаження старшокласників становить від 32 до 36 годин [1; 2].

На другому році навчання підвищеного професійного училища є обов’язковим написання наукової семестрової роботи. Навчальний предмет, з якого буде написано наукову роботу, та тему роботи учень обирає разом з викладачем. Одночасно із захистом наукової роботи передбачено обов’язкове складання усного іспиту з того навчального предмета, з якого ця робота написана. Оцінка одержана на іспиті складає третину оцінки при захисті наукової роботи [3].

Навчання у професійних підвищених училищах закінчується складанням випускних іспитів. Випускники складають 4 письмових і 4 усних іспити з таких навчальних предметів: “Німецька мова”, “Англійська мова”, “Математика” і обов’язковий предмет залежно від обраного напрямку освітньої підготовки (наприклад, якщо напрям підготовки – “Техніка”, то іспит складають з навчального предмета – “Техніка” або “Фізика”).

Після успішного складання випускних іспитів учні одержують атестат встановленого зразка про закінчення професійного підвищеного училища, який дозволяє оволодівати вищою освітою у спеціальних ВНЗ або, за умови вільного володіння двома іноземними мовами, у будь-якому ВНЗ Німеччини [3; 4]. Першою, обов’язковою іноземною мовою є англійська, другою (на вибір) – французька, іспанська, італійська, російська, латинська чи турецька. Однак не у всіх професійних підвищених училищах є такий широкий вибір другої іноземної мови; в більшості з них практично можливо вивчати лише французьку мову [1].

Результати здійсненого нами дослідження свідчать, що протягом останнього десятиліття спостерігається незначна тенденція до збільшення кількості бажаючих навчатися у підвищених професійних училищах. Кількість старшокласників у них зросла від 5 256 (1992 р.) до 19 252 осіб (2007 р.) [5, с. 20].

Отже, результати проведеного нами дослідження свідчать, що підвищені

професійні училища Німеччини, не дивлячись на невелику їхню кількість, займають важливе місце у системі середньої освіти другого ступеня Німеччини, оскільки забезпечують можливість випускникам професійних навчальних закладів дуальної системи освіти оволодівати у майбутньому вищою освітою.

Список літератури:

1. Berufsoberschule [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 3.12.2008 : – <<http://de.wikipedia.org/wiki/Berufsoberschule>>. – Загол. з екрана. – Мова нім.
2. Berufsoberschule [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 3.12.2008 : <http://www.mk.niedersachsen.de/master/C26620_N12333_1579_L20_D0.html> – Загол. з екрана. – Мова нім.
3. Berufsoberschule an der Georg-Schlesinger-Schule [Електронний ресурс] – Режим доступу : 05.12.2008 : <<http://www.gs-schule.de/osz/uploads/media/Berufsoberschule.pdf>> – Загол. з екрана. – Мова нім.
4. Sekretarität der ständigen Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland. Rahmenvereinbarung über die Berufsoberschule, Beschluss der Kultusministerkonferenz vom 25.11.1976 i.d.F. vom 01.02.2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 3.12.2008 : <<http://www.kmk.org/doc/beschl/rvbos00-06-16.pdf>>. – Загол. з екрана. – Мова нім.
5. Statistisches Bundesamt // Bildung und Kultur. Berufliche Schulen. – Wiesbaden, 2007. – 319 S.
6. Statistisches Bundesamt Deutschland – Statistisches Jahrbuch 2009 [Електронний ресурс]. – Wiesbaden, 2009. – Режим доступу : 05.12.2009 : <<http://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms>>. – Загол. з екрана. – Мова нім.

У статті охарактеризовано особливості організації професійної підготовки старшокласників у підвищених професійних училищах Німеччини.

В статье характеризованы особенности профессиональной подготовки старшеклассников в повышенных профессиональных училищах Германии.

This article characterizes the main features of organizing professional education of high school students in higher vocational schools of Germany.